BOGOS'UN PERİ MASALLARI

Ömer Engin LÜTEM

Ömer Engin LÜTEM

25 Haziran 2014

Birinci Dünya Savaşından hemen sonra barış antlaşmalarını hazırlamak üzere Fransada Versaillesda büyük bir konferans toplanır. Bağımsızlığını kazanmak isteyen halkların temsilcileri bu konferansa katılarak taleplerini açıklayan konuşmalar yaparlar. Osmanlı Ermenilerini temsil eden Mısırlı Bogos Nubar Paşa konuşmasında, Kafkasyadaki küçük Ermeni devletine katılmak üzere, günümüz Türkiyesinin yaklaşık yarısını ister ancak bu büyük topraklar, özellikle güneyde Fransanın da talebi olduğu için, Ermenilere verilmez. Yıllar sonra İngiltere Başbakanı Lloyd George anılarında bu talepleri, alaycı bir ifadeyle Bogosun peri masalları olarak nitelendirir[1].

Konferans Ermenilere verilecek toprakları saptamakta zorlukla karşılaşınca bu işi Sevr Antlaşmasına konan bir madde ile ABD Başkanına havale eder. Başkan Wilsonun Ermenistana verilmesini öngördüğü topraklar Bogos Nubarın istediklerinden 1/3 kadar küçüktür. Trabzonun batısından başlayarak güneye doğru Vanı da içine alan ve günümüz İran sınırına dayanan ve kuzeyde Batumun hemen batısında sona eren bir daire içinde kalan toprakları içerdiği için yine de çok büyüktür; günümüz Ermenistanının dört misli kadardır. Sonuçta Ermenistan değil bu bölgeyi ele geçirmek, Türk kuvvetleri karşında hezimete uğrar ve Wilsonun kararından yaklaşık kırk gün sonra bağımsızlığını da kaybederek Sovyetler Birliğine dahil olur. Kısaca Wilsonun çizdiği sınırlar da bir peri masalı niteliğindedir.

Bilindiği gibi Osmanlı İmparatorluğu topraklarını çeşitli ülkeler arasında paylaştıran Sevr Antlaşması ilgili ülkeler parlamentoları tarafından onaylanmadığı için yürürlüğe girememiş ve yerini tamamen başka hükümler içeren Lozan Antlaşması almıştır. Büyük Ermenistan hayallerinin böylece sona ermiş olmasını kabul etmek istemeyen militan Ermeniler uzun süre, onaylanmamış olsa bile Sevr Antlaşmasının imzalayanların iradesini gösterdiği bu nedenle de mevcut olmaya devam ettiği gibi garip bir düşünceyi savunmaya çalışmışlardır. Ancak bunda başarılı olamayınca bir başka teori üreterek Sevr Antlaşması ile Amerikan Başkanına verilen sınırları saptama görevinin ayrı hukuksal süreçler

olduğunu, onaylanmadığı için Sevrin uygulanamamasına karşılık, Başkan Wilsonun görevini tamamlayarak sınırları saptadığını o nedenle Wilsonun kararının uygulanması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Oysa, Sevr onaylanmadığı için ortadan kalkmış ve doğal olarak Amerikan başkanına doğu sınırlarını çizme yetkisini veren 89. maddesi de ortadan kalkmıştır. Ne var ki, militan ve aşırı milliyetçi Ermenilerin zihninde Wilsonun çizdiği sınırların Ermenistana ait toprakları gösterdiği ve Ermenistanın bu topraklar üzerinde hak iddia edebileceği gibi bir inanç mevcut olmaya devam etmiştir.

Ermenistan ve Diaspora Ermenileri 1915in yüzüncü yılında soykırım iddialarının en geniş şekilde kabul edilmesi ve Türkiyeden olan çeşitli taleplerin ortaya atılması hazırlıkları içindedirler. Bu çerçevede Wilson tarafından çizilen sınırların yeniden gündeme gelmeye başladığı görülmektedir.

Yarın günümüzdeki bir diğer peri masalına, Taşnak Partisinin taleplerine, değineceğiz.

---

[1] David Lloyd George, The Truth About the Peace Treaties, London, 1938. s.1316

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: LÜTEM, Ömer Engin. 2026. "BOGOS'UN PERİ MASALLARI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2014 / 68. Haziran 24. Erişim Ekim 30, 2026. https://avimbulten.org/public/tr/Yorum/BOGOS-UN-PERI-MASALLARI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır